

82. Fundusz płac w sektorze socjalistycznym wzrosło o 9,5% w porównaniu z r. 1951.

### IX. Koszty własne.

83. Ustala się następujące zadania obniżki kosztów własnych:

|                                            |       |
|--------------------------------------------|-------|
| w przemyśle socjalistycznym                | 5,5%  |
| w tym: w przemysłach wielkim i średnim     | 4,3%  |
| w przemyśle drobnym                        | 10,1% |
| w rolnictwie (PCR)                         | 8,4%  |
| w leśnictwie (las państwowy)               | 9,4%  |
| w komunikacji i łączności                  | 4,6%  |
| w przedsiębiorstwach budowlano-montażowych | 7,4%  |

84. Ustala się następujące zadania obniżki kosztów własnych porównywalnej produkcji towarowej przemysłów wielkiego i średniego w przedsiębiorstwach podległych:

|                                                |       |
|------------------------------------------------|-------|
| Ministerstwu Górnictwa                         | 3,7%  |
| Ministerstwu Przemysłu Ciężkiego               | 5,9%  |
| Ministerstwu Przemysłu Chemicznego             | 7,3%  |
| Ministerstwu Przemysłu Lekkiego                | 4,8%  |
| Ministerstwu Przemysłu Rolnego i Spożywczego   | 1,9%  |
| Ministerstwu Handlu Wewnętrznego               | 1,9%  |
| Ministerstwu Rolnictwa (TOR)                   | 12,3% |
| Ministerstwu Leśnictwa                         | 2,6%  |
| Ministerstwu Kolei                             | 7,7%  |
| Ministerstwu Transportu Drogowego i Lotniczego | 7,5%  |
| Ministerstwu Żeglugi                           | 7,3%  |
| Ministerstwu Budownictwa Przemysłowego         | 10,8% |
| Ministerstwu Budownictwa Miast i Osiedli       | 7,0%  |
| Ministerstwu Zdrowia                           | 2,9%  |

85. Ustala się następujące zadania obniżki kosztów własnych w drobnym przemyśle uspołecznionym:

|                                                                              |       |
|------------------------------------------------------------------------------|-------|
| — w przedsiębiorstwach, podległych Ministerstwu Przemysłu Drobno i Rzemiosła | 13,3% |
| w tym:                                                                       |       |
| w przedsiębiorstwach państwowych                                             | 13,0% |
| w przedsiębiorstwach spółdzielczych                                          | 13,5% |
| — w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Handlu Wewnętrznego           | 2,4%  |

86. Ustala się obniżkę kosztów własnych w jednostkach, podległych Ministerstwu Państwowych Gospodarstw Rolnych w wysokości 8,4% w stosunku do 1000 zł wartości produkcji globalnej.

87. Ustala się obniżkę kosztów własnych w Centralnym Zarządzie Lasów Państwowych w wysokości 9,4%

88. Ustala się następujące zadania obniżki kosztów własnych w zakresie komunikacji i łączności:

|                                                                                  |       |
|----------------------------------------------------------------------------------|-------|
| — w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Kolei                             | 4,3%  |
| — w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Transportu Drogowego i Lotniczego | 4,8%  |
| — w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Żeglugi                           | 13,0% |
| — w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Poczty i Telegrafów               | 2,6%  |

89. Należy znacznie obniżyć koszty własne obrotu towarowego w szczególności przez zlikwidowanie przestojów w zatrudnieniu oraz zaostreżenie walki z nieuzasadnionymi stratami.

Ustala się następujące zadania obniżki kosztów własnych przedsiębiorstw handlowych:

|                                                                  |       |
|------------------------------------------------------------------|-------|
| — w detalu                                                       | 8,4%  |
| w tym:                                                           |       |
| w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Handlu Wewnętrznego | 8,7%  |
| — w hurcie                                                       | 10,9% |
| w tym:                                                           |       |
| w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Handlu Wewnętrznego | 12,6% |
| — w zbycie (biura zbytu i składnice)                             | 11,1% |
| w tym:                                                           |       |
| w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Handlu Wewnętrznego | 12,4% |
| — w żywieniu zbiorowym                                           | 11,0% |
| w tym:                                                           |       |
| w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Handlu Wewnętrznego | 10,2% |
| w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Kolei               | 14,6% |
| — w skupie                                                       | 8,1%  |

### X. Dochód narodowy.

90. Dochód narodowy wzrosło w cenach porównywalnych o 17% w stosunku do r. 1951, a z ogólnej sumy dochodu narodowego przypadnie na dochód narodowy wytworzony w przemyśle 52,7%. Udział gospodarki socjalistycznej w tworzeniu dochodu narodowego wyniesie 73,0% wobec 72,2% w r. 1951.

### XI. Przepisy końcowe.

91. Wykonanie ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i właściwym ministrom.

92. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1952 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: B. Bierut

Prezes Rady Ministrów: J. Cyrankiewicz

Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego: w z. E. Szyr

129

## U S T A W A

z dnia 28 marca 1952 r.

o służbie wojskowej szeregowców i podoficerów Sił Zbrojnych.

### Rozdział 1.

#### Przepisy ogólne.

Art. 1. Ustawa normuje zasady odbywania przez szeregowców i podoficerów służby wojskowej, określonej w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym, w niniejszej ustawie i w przepisach szczególnych.

Art. 2. 1. Szeregowcy i podoficerowie mogą być w czynnej służbie wojskowej albo w rezerwie.

2. W czynnej służbie wojskowej są:
- 1) szeregowcy i podoficerowie zasadniczej służby wojskowej,
  - 2) szeregowcy i podoficerowie, powołani z rezerwy do odbycia ćwiczeń wojskowych lub służby wojskowej, zarządzanej w interesie obrony Państwa albo w razie mobilizacji i w czasie wojny,
  - 3) podoficerowie nadterminowi,
  - 4) szeregowcy i podoficerowie, przyjęci w charakterze uczniów do szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, lub w charakterze słuchaczy do akademii wojskowych,
  - 5) szeregowcy i podoficerowie, pełniący służbę wojskową, określoną w przepisach szczególnych.
3. Przepisy ustawy, dotyczące szeregowców i podoficerów rezerwy, stosuje się odpowiednio do szeregowców i podoficerów pomocniczej służby wojskowej kobiet.

**Art. 3.** 1. Zdolność fizyczną i psychiczną do służby wojskowej szeregowców i podoficerów w czynnej służbie wojskowej, stopień utraty zdolności do pracy zarobkowej oraz związek przyczynowy tej utraty ze służbą wojskową ustalają wojskowe komisje lekarskie.

2. Zasady badania i oceny stopnia zdolności do służby wojskowej, stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej i związku przyczynowego ze służbą wojskową oraz skład i tryb postępowania wojskowych komisji lekarskich określa Minister Obrony Narodowej.

## Rozdział 2.

### Stopnie wojskowe szeregowców i podoficerów.

**Art. 4.** 1. Ustanawia się następujące kolejne stopnie szeregowców i podoficerów:

- 1) szeregowcy:
  - a) szeregowiec, marynarz,
  - b) starszy szeregowiec, starszy marynarz,
- 2) podoficerowie:
  - a) kapral, mat,
  - b) plutonowy, bosmanmat,
  - c) sierżant, bosman,
  - d) starszy sierżant, starszy bosman.

2. Minister Obrony Narodowej może — stosownie do potrzeb Sił Zbrojnych — ustalać inne nazwy stopni wojskowych, równorzędne ze stopniami, wymienionymi w ust. 1.

**Art. 5.** Stopień szeregowca otrzymują poborowi (ochotnicy) bez szczególnego nadania z chwilą wcielenia do jednostki wojskowej. Poborowi, którzy nie zostali przeznaczeni do odbycia zasadniczej służby wojskowej, otrzymują stopień szeregowca bez szczególnego nadania z chwilą zaliczenia ich do rezerwy.

**Art. 6.** 1. Każdy szeregowiec i podoficer może uzyskać wyższy stopień wojskowy, jeżeli odpowiada warunkom, wymaganym do uzyskania tego stopnia.

2. Zasady i warunki mianowania na stopień starszego szeregowca i stopnie podoficerskie oraz władze właściwe do mianowania określa Minister Obrony Narodowej.

3. Zasady i warunki mianowania na stopnie oficerskie i wyższe określa ustawa o służbie wojskowej oficerów i generałów Sił Zbrojnych.

**Art. 7.** 1. Szeregowiec lub podoficer traci stopień wojskowy w przypadkach utraty obywatelstwa polskiego.

2. Starszy szeregowiec lub podoficer traci stopień starszego szeregowca lub stopień podoficerski w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę utraty praw publicznych, obywatelskich praw honorowych lub degradacji.

3. Starszemu szeregowcowi właściwa władza wojskowa może obniżyć stopień starszego szeregowca, a podoficerowi — stopień podoficerski lub pozbawić go stopnia podoficerskiego w przypadkach:

- 1) ukarania karą obniżenia stopnia wojskowego w trybie i na zasadach, określonych w wojskowych przepisach dyscyplinarnych,
- 2) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności.

4. W przypadku pozbawienia podoficera stopnia podoficerskiego władza wojskowa określa równocześnie, który ze stopni, wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 1, on zachowuje.

5. Minister Obrony Narodowej określa władze wojskowe właściwe do obniżenia lub pozbawienia stopnia podoficerskiego i stopnia starszego szeregowca.

**Art. 8.** 1. Za wyjątkowe zasługi można szeregowcowi i podoficerowi przywrócić posiadany przez niego poprzednio stopień podoficerski lub stopień starszego szeregowca.

2. Przywrócenie stopnia podoficerskiego i stopnia starszego szeregowca w przypadku jego utraty wskutek skazania na karę utraty praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych nie może nastąpić przed upływem czasokresu, na który wymierzono tę karę.

3. Minister Obrony Narodowej określa władze wojskowe, właściwe do przywrócenia stopnia podoficerskiego i stopnia starszego szeregowca.

## Rozdział 3.

### Szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej.

**Art. 9.** 1. Tytułem szeregowca i podoficera w czynnej służbie wojskowej jest jego stopień wojskowy.

2. Minister Obrony Narodowej określa zasady i sposób używania przez szeregowców i podoficerów w czynnej służbie wojskowej posiadanych tytułów oraz stopni naukowych i zawodowych.

**Art. 10.** 1. Szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej są obowiązani do noszenia munduru i oznak wojskowych, a w przypadkach wskazanych w przepisach wojskowych — również uzbrojenia.

2. Minister Obrony Narodowej określa przypadki, w których poszczególni szeregowcy i podoficerowie zwalniają się od obowiązków, wymienionych w ust. 1.

3. Przepisy o umundurowaniu, oznakach wojskowych i uzbrojeniu oraz o sposobie ich noszenia wydaje Minister Obrony Narodowej.

**Art. 11.** Szeregowcom i podoficerom w czynnej służbie wojskowej nie wolno podejmować się prac zarobkowych poza wojskiem.

**Art. 12.** Warunki publikacji albo innego rozpowszechniania przez szeregowców lub podoficerów w czynnej służbie wojskowej rezultatów ich twórczości lub działalności naukowej, literackiej, artystycznej albo publicystycznej — określa Minister Obrony Narodowej.



**Art. 13.** Na wyjazd i pobyt za granicą szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej obowiązani są uzyskać zezwolenie Ministra Obrony Narodowej lub władz wojskowych przez niego upoważnionych.

**Art. 14.** 1. Szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej mogą należeć do organizacji i stowarzyszeń poza wojskiem za zezwoleniem Ministra Obrony Narodowej lub władz wojskowych przez niego upoważnionych.

2. Szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej mogą pobierać naukę w szkołach poza wojskiem za zezwoleniem Ministra Obrony Narodowej lub władz wojskowych przez niego upoważnionych.

3. Minister Obrony Narodowej może określić kategorie szeregowców lub podoficerów, do których przepisy ust. 1 i 2 nie mają zastosowania lub stosują się tylko w zakresie ściśle określonym.

**Art. 15.** 1. Szeregowcom i podoficerom w czynnej służbie wojskowej mogą być udzielane urlopy w wymiarze i na zasadach, określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Minister Obrony Narodowej określa rodzaje urlopów oraz właściwość władz wojskowych i tryb postępowania w sprawach urlopów.

**Art. 16.** 1. Szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej otrzymują uposażenie, umundurowanie, zakwaterowanie, pomoc leczniczą, ulgi przy przejazdach środkami komunikacyjnymi oraz inne świadczenia i należności służbowe, przewidziane w szczególnych przepisach.

2. Prawa szeregowców i podoficerów do odprawy, zaopatrzenia inwalidzkiego lub emerytalnego, zasiłków i innych świadczeń w przypadkach zwolnienia z czynnej służby wojskowej normują szczególne przepisy.

**Art. 17.** Obowiązki i prawa szeregowców i podoficerów w czynnej służbie wojskowej, nie uregulowane w przepisach ustawowych, określają przepisy (rozkazy, zarządzenia, regulaminy, instrukcje itp.), wydawane przez Ministra Obrony Narodowej lub władze wojskowe przez niego upoważnione.

#### Rozdział 4.

##### Zasadnicza służba wojskowa oraz czynna służba wojskowa szeregowców i podoficerów rezerwy.

**Art. 18.** Obowiązek odbywania zasadniczej służby wojskowej przez poborowych (ochotników) oraz obowiązek odbywania ćwiczeń wojskowych lub innej czynnej służby wojskowej przez szeregowców i podoficerów rezerwy normuje ustawa o powszechnym obowiązku wojskowym oraz przepisy, wydane na jej podstawie.

#### Rozdział 5.

##### Wojskowa służba nadterminowa.

**Art. 19.** Podoficerowie, odbywający zasadniczą służbę wojskową, którzy posiadają odpowiednie przygotowanie wojskowe i odpowiadają wymaganiom polityczno-moralnym, mogą być — po odbyciu zasadniczej służby wojskowej — powołani do wojskowej służby nadterminowej w charakterze podoficerów nadterminowych.

**Art. 20.** 1. Do wojskowej służby nadterminowej mogą być powołani w charakterze podoficerów nadterminowych również podoficerowie rezerwy, odpowiadający warunkom, wymienionym w art. 19.

2. Przed powołaniem do wojskowej służby nadterminowej podoficerowie rezerwy mogą być powołani do czynnej służby wojskowej na okres próbny, który nie może przekraczać trzech miesięcy. Zależnie od wyników próby podoficer zostaje powołany do wojskowej służby

nadterminowej w charakterze podoficera nadterminowego albo przeniesiony z powrotem do rezerwy.

3. Z powodu powołania do czynnej służby wojskowej na okres próbny, określony w ust. 2, i w tym okresie próbnym stosunek służbowy lub stosunek pracy nie może być przez pracodawcę wypowiedziany ani bez winy pracownika rozwiązany.

4. Do pracowników, wymienionych w ust. 3, mają w okresie próbnym odpowiednie zastosowanie przepisy, normujące wypłatę uposażenia lub wynagrodzenia pracownikom, powołanym do wojskowej służby nadterminowej.

**Art. 21.** 1. Powołanie do wojskowej służby nadterminowej następuje na prośbę podoficera na czas w prośbie oznaczony, nie krótszy od lat dwóch, albo z urzędu na okres dwóch lat.

2. Po upływie czasu, na który podoficer został powołany do wojskowej służby nadterminowej, służba ta przedłuża się z mocy prawa na czas do dnia 31 października następnego roku i dalej z roku na rok, jeżeli podoficer nie złożył prośby o zwolnienie go z tej służby co najmniej na sześć miesięcy przed upływem czasu, na który został powołany lub na który służba ta z mocy prawa została przedłużona.

**Art. 22.** 1. Podoficer, powołany do wojskowej służby nadterminowej bezpośrednio po odbyciu zasadniczej służby wojskowej, otrzymuje w czasie pokoju jednorazowo trzydziestodniowy urlop wypoczynkowy.

2. Niezależnie od jednorazowego urlopu wypoczynkowego, wymienionego w ust. 1, podoficer nadterminowy otrzymuje w czasie pokoju po roku służby nadterminowej corocznie trzydziestodniowy urlop wypoczynkowy. Nadto może on otrzymywać inne urlopy w wymiarze i na zasadach, określonych przez Ministra Obrony Narodowej (art. 15).

3. Jeżeli ważne względy służbowe nie pozwalają na udzielenie podoficerowi nadterminowemu urlopu wypoczynkowego w danym roku kalendarzowym, urlopu tego należy mu udzielić w pierwszych trzech miesiącach następnego roku kalendarzowego.

4. Minister Obrony Narodowej określa przypadki, w których ze względu na szczególne właściwości lub warunki służby może być przyznany podoficerowi nadterminowemu urlop wypoczynkowy w wymiarze do czterdziestu pięciu dni.

5. Minister Obrony Narodowej określa właściwość władz i tryb postępowania w sprawie udzielania podoficerom nadterminowym urlopów wypoczynkowych.

6. Podoficer nadterminowy, przyjęty do szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, albo do akademii, otrzymuje urlop wypoczynkowy i inne urlopy w wymiarze i na zasadach, określonych przez Ministra Obrony Narodowej dla uczniów szkół lub słuchaczy akademii.

**Art. 23.** 1. Niezależnie od uposażenia, świadczeń i zaopatrzenia, określonych w art. 16, podoficer nadterminowy otrzymuje przy powołaniu do wojskowej służby nadterminowej i objęciu stanowiska służbowego oraz po przesłужeniu każdych następnych dwóch lat w tej służbie, jeżeli w niej nadal pozostaje (art. 21), jednorazowe wynagrodzenie z tytułu służby nadterminowej w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz ze wszystkimi dodatkami pieniężnymi.

2. Po przesłужeniu w wojskowej służbie nadterminowej pierwszych sześciu lat i każdych następnych sześciu lat podoficer nadterminowy otrzymuje — zamiast wynagrodzenia w wysokości, określonej w ust. 1 — wynagrodzenie w wysokości dwumiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz ze wszystkimi dodatkami pieniężnymi.

3. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Finansów może dla podoficerów nadterminowych marynarki wojennej określić wynagrodzenie wyższe od przewidzianego w ust. 2.

4. Do dwu i sześcioletnich okresów czasu, wymienionych w ust. 1 i 2, nie wlicza się okresów, które nie podlegają zaliczeniu do czasu trwania wojskowej służby nadterminowej (art. 26).

**Art. 24.** Podoficerów nadterminowych wyznacza się na stanowiska służbowe w poszczególnych rodzajach wojsk, broni i służb stosownie do posiadanego przez nich wykształcenia wojskowego i nabytych specjalności wojskowych.

**Art. 25.** 1. Podoficer nadterminowy może być przyjęty do szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, lub na kursy oficerskie, jeżeli odpowiada warunkom, wymagany dla przyjęcia do szkoły lub na kursy. W tym przypadku przysługuje mu prawo pierwszeństwa przed innymi kandydatami.

2. Podoficer nadterminowy, który odpowiada warunkom, wymagany dla przyjęcia do akademii wojskowej, może być do niej przyjęty w trybie i na zasadach, określonych w przepisach szczególnych.

3. W przypadku przyjęcia podoficera nadterminowego do szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych (ust. 1), albo do akademii (ust. 2) — czas trwania wojskowej służby nadterminowej, określony w art. 21, ulega przerwie na czas studiów w szkole lub akademii.

**Art. 26.** Do czasu trwania wojskowej służby nadterminowej, określonego w art. 21, nie wlicza się:

- 1) okresu trwania studiów w szkole wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, lub w akademii wojskowej (art. 25 ust. 3),
- 2) okresów niepełnienia przez podoficerów służby z powodu:
  - a) tymczasowego aresztowania, jeżeli nie nastąpiło prawomocne uniewinnienie lub umorzenie postępowania karnego, w związku z którym podoficer został tymczasowo aresztowany,
  - b) odbywania kary pozbawienia wolności.

**Art. 27.** Czas trwania studiów w szkole wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych i w akademii wojskowej, zalicza się podoficerowi nadterminowemu do czasokresów, niezbędnych do mianowania na wyższy stopień wojskowy oraz do wysługi lat, jeżeli przepisy szczególne uzależniają od tej wysługi wysokość uposażenia lub zaopatrzenia albo wyższy wymiar urlopu, z wyjątkiem jednak przypadków wydalenia ze szkoły lub z akademii.

**Art. 28.** Podoficer nadterminowy podlega opinowaniu na zasadach, określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

**Art. 29.** Zwolnienie podoficera nadterminowego z wojskowej służby nadterminowej następuje z upływem czasu, na który został powołany do tej służby lub na który służba ta została przedłużona, jeżeli podoficer złoży w terminie, określonym w art. 21 ust. 2, prośbę o zwolnienie go z wojskowej służby nadterminowej.

**Art. 30.** 1. Niezależnie od zwolnienia z wojskowej służby nadterminowej, przewidzianego w art. 29, zwalnia się podoficera nadterminowego z tej służby w przypadkach:

- 1) osiągnięcia przez podoficera nadterminowego 50 lat życia,
- 2) ustalenia przez wojskową komisję lekarską zupełnej niezdolności do służby wojskowej,
- 3) utraty obywatelstwa polskiego,

- 4) utraty lub pozbawienia stopnia podoficerskiego,
- 5) ukarania w trybie dyscyplinarnym karą usunięcia z wojskowej służby nadterminowej,
- 6) wydalenia ze szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, lub z akademii.

2. Na prośbę podoficera nadterminowego można go zatrzymać w wojskowej służbie nadterminowej pomimo osiągnięcia granicy wieku, określonej w ust. 1 pkt 1.

**Art. 31.** Niezależnie od zwolnienia z wojskowej służby nadterminowej, przewidzianego w art. 29 i 30, można zwolnić podoficera z tej służby w przypadkach:

- 1) na prośbę podoficera nadterminowego,
- 2) niemożności wykorzystania podoficera nadterminowego w wojskowej służbie nadterminowej,
- 3) niepełnienia przez podoficera nadterminowego obowiązków służbowych z powodu choroby co najmniej przez trzy kolejne miesiące albo przez sześć miesięcy w ciągu kolejnych dwunastu miesięcy,
- 4) stwierdzenia w opinii służbowej nieprzydatności podoficera nadterminowego do pełnienia wojskowej służby nadterminowej,
- 5) jeżeli podoficer nadterminowy pozostaje z nakazu władz sądowych w areszcie tymczasowym przez okres co najmniej trzech miesięcy,
- 6) skazania podoficera nadterminowego prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności.

**Art. 32.** 1. Zwolnienie podoficera nadterminowego z wojskowej służby nadterminowej w przypadkach, wymienionych w art. 30 ust. 1 pkt 1 i 2 i w art. 31 pkt 2, nie może nastąpić w okresie obłożnej choroby podoficera nadterminowego przed upływem trzech miesięcy od dnia zachorowania.

2. Zwolnienie podoficera nadterminowego nie może również nastąpić w przypadku, określonym w art. 29, w okresie obłożnej choroby podoficera przed upływem trzech miesięcy od dnia zachorowania, jeżeli zachorowanie nastąpiło po złożeniu prośby o zwolnienie ze służby.

3. Za obłożną chorobę w rozumieniu ust. 1 i 2 uważa się chorobę, czyniącą podoficera nadterminowego całkowicie trwale lub czasowo niezdolnym do wykonywania obowiązków służbowych i pracy zarobkowej.

**Art. 33.** Podoficer nadterminowy zwolniony z wojskowej służby nadterminowej zostaje — w zależności od wieku i zdolności do służby wojskowej — przeniesiony do rezerwy lub zwolniony od powszechnego obowiązku wojskowego.

**Art. 34.** Podoficer nadterminowy, zwolniony z wojskowej służby nadterminowej, któremu w myśl przepisów szczególnych nie przysługuje prawo do bezpłatnej pomocy leczniczej — korzysta z tej pomocy ze strony organów lecznictwa pracowniczego w zakresie i na warunkach, przewidzianych dla pracowników, z którymi stosunek pracy został rozwiązany.

**Art. 35.** W razie mobilizacji lub w czasie wojny albo w razie zarządzenia służby wojskowej w interesie obrony Państwa w drodze uchwały Rady Ministrów, powziętej w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym — podoficer nadterminowy pełni wojskową służbę nadterminową do czasu zwolnienia go z tej służby na podstawie zarządzenia Ministra Obrony Narodowej, choćby termin zwolnienia z wojskowej służby nadterminowej upływał wcześniej.

**Art. 36.** Minister Obrony Narodowej określa szczegółowe warunki oraz sposób powoływania do wojskowej służby nadterminowej i zwalniania z niej, jak również władze wojskowe, właściwe w tych sprawach.



## Rozdział 6.

**Służba uczniów szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, oraz słuchaczy akademii wojskowych.**

**Art. 37.** 1. Do szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, mogą być przyjęci:

- 1) szeregowcy i podoficerowie, odbywający zasadniczą służbę wojskową,
- 2) podoficerowie nadterminowi,
- 3) poborowi i ochotnicy,
- 4) szeregowcy i podoficerowie rezerwy.

2. Przyjęcie do szkoły, określonej w ust. 1, następuje na prośbę zainteresowanego.

3. Spośród kandydatów o równych kwalifikacjach podoficerom nadterminowym przysługuje pierwszeństwo przyjęcia do szkoły (art. 25).

**Art. 38.** W razie przyjęcia szeregowca lub podoficera, odbywającego zasadniczą służbę wojskową, do szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, służba ta ulega przerwie.

**Art. 39.** Minister Obrony Narodowej określa:

- 1) szkoły wojskowe, kształcące na oficerów zawodowych, organizację szkół i czas trwania nauki w tych szkołach,
- 2) warunki przyjęcia kandydatów do tych szkół oraz sposób ich przyjmowania i zwalniania ze szkół,
- 3) organizację szkolenia, odbywanie praktyki i składanie egzaminów przez uczniów tych szkół,
- 4) przebieg służby wojskowej oraz związane z tą służbą prawa i obowiązki uczniów.

**Art. 40.** 1. Uczniowie szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, po przesłужeniu okresu próby i zależnie od wyników próby zostają albo:

- 1) pozostawieni w szkole i otrzymują tytuł i oznaki podchorążego albo
- 2) zwolnieni ze szkoły.

2. Czas trwania okresu próby oraz sposób używania tytułu podchorążego i wzór oznak określa Minister Obrony Narodowej.

**Art. 41.** Uczniowie szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, podlegają opiniowaniu na zasadach, określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

**Art. 42.** 1. Zwolnienie ze szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, następuje w przypadkach:

- 1) utraty obywatelstwa polskiego wskutek nabycia obywatelstwa obcego,
- 2) niedostatecznych postępów w nauce,
- 3) ustalenia przez wojskową komisję lekarską zupełnej niezdolności do służby wojskowej,
- 4) stwierdzenia w opinii służbowej braku ogólnych kwalifikacji na oficera zawodowego.

2. Zwolnienie ze szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, może nastąpić:

- 1) na prośbę ucznia, jeżeli względy służbowe nie stoją temu na przeszkodzie,
- 2) ze względu na stan zdrowia.

**Art. 43.** Wydalenie ze szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, ma charakter karny i następuje w przypadkach:

- 1) pozbawienia obywatelstwa polskiego,

- 2) utraty lub pozbawienia stopnia podoficerskiego lub stopnia starszego szeregowca w myśl art. 7 ust. 2 i 3,
- 3) ukarania podoficera nadterminowego karą dyscyplinarną usunięcia z wojskowej służby nadterminowej,
- 4) stwierdzenia braku kwalifikacji polityczno-moralnych z powodu popełnienia przestępstwa lub innego czynu, nie liczącego z godnością i honorem żołnierza, albo zaniedbywania nauki lub innych obowiązków służbowych.

**Art. 44.** 1. Uczeń, który został przyjęty do szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, jako poborowy, ochotnik lub ze służby zasadniczej, zostaje w razie zwolnienia lub wydalenia ze szkoły skierowany do jednostki wojskowej celem odbycia zasadniczej służby wojskowej, albo — w zależności od zdolności do służby wojskowej — przeniesiony do rezerwy lub zwolniony od powszechnego obowiązku wojskowego.

2. W razie zwolnienia ze szkoły czas służby w szkole ulega zaliczeniu na poczet zasadniczej służby wojskowej.

3. W razie wydalenia ze szkoły czas służby w szkole nie ulega zaliczeniu na poczet zasadniczej służby wojskowej; ponadto szeregowiec i podoficer traci prawo do skróconej kadrowej służby wojskowej.

**Art. 45.** Podoficer nadterminowy, przyjęty do szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, zostaje:

- 1) w razie zwolnienia ze szkoły — skierowany do jednostki wojskowej celem dalszego pełnienia wojskowej służby nadterminowej albo zwolniony z tej służby (art. 30 ust. 1 pkt 2 i 3),
- 2) w razie wydalenia ze szkoły — zwolniony z wojskowej służby nadterminowej (art. 30 ust. 1 pkt 6).

**Art. 46.** Uczeń, który został przyjęty do szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, z rezerwy, zostaje w razie zwolnienia lub wydalenia ze szkoły — w zależności od zdolności do służby wojskowej — przeniesiony do rezerwy lub zwolniony od powszechnego obowiązku wojskowego.

**Art. 47.** Uczeń szkoły wojskowej, kształcącej na oficerów zawodowych, mianowany na stopień oficerski jest wolny od obowiązku odbycia zasadniczej służby wojskowej oraz wojskowej służby nadterminowej.

**Art. 48.** W razie mobilizacji lub w czasie wojny albo w razie zarządzenia służby wojskowej w interesie obrony Państwa (art. 35) uczniowie szkół wojskowych, kształcących na oficerów zawodowych, pozostają nadal w czynnej służbie wojskowej i pełnią tę służbę w sposób, określony przez Ministra Obrony Narodowej.

**Art. 49.** Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do szeregowców i podoficerów — słuchaczy akademii wojskowych, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

## Rozdział 7.

**Szeregowcy i podoficerowie rezerwy.**

**Art. 50.** Przeniesienie do rezerwy poborowych oraz szeregowców i podoficerów, zwolnionych z czynnej służby wojskowej, jak również powołanie ich z rezerwy do odbycia czynnej służby wojskowej następuje w przypadkach, określonych w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym, w niniejszej ustawie lub w przepisach szczególnych.

**Art. 51.** Obowiązki szeregowców i podoficerów rezerwy, nie pełniących czynnej służby wojskowej, normuje ustawa o powszechnym obowiązku wojskowym i przepisy, wydane na jej podstawie.

**Art. 52.** 1. Szeregowcy i podoficerowie rezerwy mogą być mianowani na wyższe stopnie wojskowe również, gdy nie pełnią czynnej służby wojskowej.

2. Władza, uprawniona do mianowania, może pozbawić podoficera rezerwy stopnia podoficerskiego w razie stwierdzenia nieprzydatności do służby wojskowej w stopniu podoficerskim. Przepis art. 7 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

**Art. 53.** Zasady używania stopni wojskowych przez szeregowców i podoficerów rezerwy, nie pełniących czynnej służby wojskowej, określa Minister Obrony Narodowej.

**Art. 54.** 1. Szeregowcom i podoficerom rezerwy, nie pełniącym czynnej służby wojskowej, można udzielić zezwolenia na noszenie munduru i oznak wojskowych.

2. Warunki i sposób udzielania zezwoleń, wymienionych w ust. 1, oraz prawa i obowiązki z tym związane określa Minister Obrony Narodowej.

## Rozdział 8.

### Przepisy przejściowe i końcowe.

**Art. 55.** 1. Podoficerowie, pełniący w chwili wejścia w życie ustawy wojskową służbę nadterminową lub zawodową, stają się z mocy prawa podoficerami nadterminowymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

2. Zobowiązania do wojskowej służby nadterminowej lub zawodowej, złożone przez podoficerów, wymienionych w ust. 1, uważa się za zobowiązania do wojskowej służby nadterminowej, określonej w niniejszej ustawie, na czas oznaczony w tym zobowiązaniu.

3. Podoficerowie, wymienieni w ust. 1, którzy zostali powołani do wojskowej służby zawodowej z urzędu, pełnią wojskową służbę nadterminową przez okres dwóch lat, licząc od dnia wejścia w życie ustawy.

4. Zwolnienie podoficerów, wymienionych w ust. 2 i 3, z wojskowej służby nadterminowej następuje w trybie i na zasadach, określonych w niniejszej ustawie. Wojskową służbę nadterminową i zawodową, odbytą przez tych podoficerów przed dniem wejścia w życie ustawy, zalicza się do wojskowej służby nadterminowej, określonej w tej ustawie.

**Art. 56.** 1. Podoficerowie, wymienieni w art. 55 ust. 2, którzy obowiązani są do pełnienia wojskowej służby nadterminowej przez okres co najmniej dwóch lat — licząc od dnia wejścia w życie ustawy — oraz podoficerowie, wymienieni w art. 55 ust. 3, otrzymują z dniem wejścia w życie tej ustawy jednorazowe wynagrodzenie w wysokości, określonej w art. 23 ust. 1.

2. Podoficerowie wymienieni w art. 55 ust. 2, którzy obowiązani są do pełnienia wojskowej służby nadterminowej przez okres krótszy niż dwa lata — licząc od dnia wejścia w życie ustawy — otrzymują z upływem tego okresu służby jednorazowe wynagrodzenie w wysokości, określonej w art. 23 ust. 1, jeżeli w niej nadal pozostają.

3. Okresy dwu i sześćioletnie wojskowej służby nadterminowej, uprawniające do następnych jednorazowych wynagrodzeń, określonych w art. 23 ust. 1 i 2, liczy się podoficerom, wymienionym w ust. 1 — od dnia wejścia w życie ustawy, a podoficerom, wymienionym w ust.

2 — od dnia, w którym wojskowa służba nadterminowa została przedłużona.

**Art. 57.** Użyte w dotychczasowych przepisach określenia:

1) „wojskowa służba zawodowa” oraz „podoficerowie zawodowi” lub „żołnierze zawodowi” — oznaczają również wojskową służbę nadterminową i podoficerów nadterminowych, określonych w niniejszej ustawie.

2) „o przeniesieniu zawodowego wojskowego w stan spoczynku” — są równoznaczne w stosunku do podoficerów nadterminowych, określonych w niniejszej ustawie, ze zwolnieniem z wojskowej służby nadterminowej z prawem do zaopatrzenia emerytalnego.

**Art. 58.** 1. Dotychczasowi podoficerowie stanu spoczynku zostają z mocy prawa zależnie od wieku przeniesieni do rezerwy lub zwolnieni od powszechnego obowiązku wojskowego.

2. Przeniesienie do rezerwy lub zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego podoficerów, wymienionych w ust. 1, nie narusza praw tych podoficerów i członków ich rodzin do zaopatrzenia emerytalnego oraz do zasiłków i pomocy.

**Art. 59.** 1. Przewidziane w ustawie uprawnienia Ministra Obrony Narodowej i podległych mu władz wojskowych przysługują w stosunku do szeregowców i podoficerów wojsk wewnętrznych Ministrowi Bezpieczeństwa Publicznego i podległym mu władzom.

2. Przepis ust. 1 nie narusza uprawnień Ministra Obrony Narodowej w zakresie administracji rezerw i uzupełnienia Sił Zbrojnych, określonych w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym.

**Art. 60.** Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy zachowują moc dotychczasowe przepisy, jeżeli nie są sprzeczne z tą ustawą.

**Art. 61.** Tracą moc:

1) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 12, poz. 85, z 1934 r. Nr 110, poz. 976 i z 1936 r. Nr 55, poz. 400),

2) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1932 r. o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 747, z 1934 r. Nr 110, poz. 976, z 1936 r. Nr 55, poz. 399, z 1939 r. Nr 35, poz. 221 i z 1945 r. Nr 42, poz. 233),

3) dekret z dnia 25 września 1945 r. o służbie wojskowej nadterminowych i podoficerów zawodowych (Dz. U. R. P. Nr 42, poz. 233, z 1946 r. Nr 60, poz. 331 i z 1948 r. Nr 20, poz. 135).

**Art. 62.** Wykonanie ustawy porucza się Ministrom Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego.

**Art. 63.** Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Minister Obrony Narodowej: *K. Rokossowski*  
Marszałek Polski

Minister Bezpieczeństwa Publicznego: *St. Radkiewicz*